

EUHARISTIJA — OPRAŠTANJE GRIJEHA

Dr. Pavao ŽMIRE

U ovom kratkom vremenu ne mogu ništa drugo nego pokušati svratiti vašu pozornost na vrlo široku, ali po mom mišljenju jako sadržajnu, životnu i aktualnu problematiku odnosa Euharistija — opraštanje grijeha ili, drugim riječima, na penitencijalni ili opraštajući vid Euharistije.

Smatram da taj vid Euharistije u vjerničkoj svijesti ili nije uopće prisutan ili je sasvim nedovoljno prisutan.

Kad bi se provela jedna anketa s pitanjem: koji sakramenti opraštaju grijeha, držim da bi bio vrlo malen broj onih koji bi, uz sakramente krsta, ispovijedi i bolesničkog pomazanja, spontano pomislili i na Euharistiju.

Postoji uvjerenje kod mnogih (ne samo običnih vjernika, nego i svećenika) da je sakramentalna pokora jedina redovita opraštajuća moć u Crkvi i, dosljedno, da valja sve, pa i najmanje grijeha, staviti pod vlast ključeva.

To povezivanje cijele opraštajuće moći Crkve uz sakramentalnu ispovijed oduzima euharistijskom otajstvu njegovu opraštajuću dimenziju i tako poremećuje ekvilibrij tih dvaju sakramenata koji su za odraslog kršćanina najčešće doticajne točke s otkupiteljskom snagom Kristove Pashe.

Analiza novozavjetnih tekstova koji se odnose na Euharistiju dostatno potvrđuje da je Euharistijsko otajstvo ponazoćenje ili ovjekovječenje događaja Velikog Petka i Uskrsa, dakle Kristovog otkupiteljskog djela, po komu se izmirujemo s Bogom i s braćom ljudima. To izmirenje nužno uključuje opraštanje grijeha. Euharistija taj učinak proizvodi samo na onom vjerniku koji je u metanojsko-obraćeničkom raspoloženju, otvoren prema učvorenom i nerazdvojivom jedinstvu dvodimenzijalne novozavjetne ljubavi.

Novozavjetna objava s jedne strane ističe ulogu Euharistije u opraštanju grijeha, a s druge strane traži potrebnu raspoloživost za plodonosno slavljenje euharistijskog otajstva.

U tom su smislu karakteristična dva novozavjetna teksta koji pripadaju izvještajima o ustanovljenju Euharistije:

a) Mt 26,28: »Pijte iz njega svi, jer ovo je moja krv, krv Saveza, koja se proljeva za sve za oproštenje grijeha.«

b) 1 Kor 11, 27—29: »Zato tko god nedostojno jede ovaj kruh ili nedostojno pije ovaj kalež Gospodnji, bit će odgovoran za tijelo i krv Gospodnju. Neka svatko ispita samog sebe te onda jede od kruha i pije iz kaleža, jer tko jede i pije, osudu svoju jede i pije ako u tome ne razabire Tijelo.«

Te dvije snažne novozavjetne tvrdnje vršit će snažan utjecaj u životu Crkve tijekom njezine povijesti.

Različita teološka usmjerenja, različiti kristološki nazori, različiti pastoralni konteksti, sve će to uvjetovati bilo održavanje ekvilibrija, bilo pre naglašavanje jedne tvrdnje na štetu druge.

Nastojanje da se među njima očuva ekvilibrij, davat će podstreka Oci ma da prodube tijesni vez između Kristovog otkupiteljskog djelovanja u Crkvi, koje je uvijek aktualno, i euharistijskog otajstva.

Pozorno ispitivanje prvih poapostolskih i kasnijih starokršćanskih spisa prvih stoljeća Crkve, kako na Istoku tako i na Zapadu, dosta jasno vodi do slijedećeg zaključka: Euharistija (promatrana **per modum unius** i kao žrtva i kao sakrament) čisti putujuću Crkvu, oprašta vjernicima grijehe, ne ipak na automatski, mehanički način, nego pod uvjetom da su vjernici u skrušenom, obraćeničkom raspoloženju.

Do istog nas zaključka dovodi ispitivanje liturgijskih tekstova, posebno Istočnih liturgija. Tu je u isto vrijeme naglašena i dužna raspoloživost kao uvjet za slavljenje Euharistije i opraštajuća moć euharistijskog otajstva.

Značajno je ovdje naglasiti da su se u liturgijskim slavljinama prvih stoljeća u samoj anafori nalazili penitencijalni obrasci u kojima se moli za oproštenje ne samo lakih nego i teških grijeha. Kad je zavedena praksa tzv. »privatne ispovijedi«, u nekim su se istočnim liturgijama ti penitencijalni obrasci iz euharistijske anafore jednostavno premjestili u obred sakramentalne pokore.

Naglašavanje opraštajuće moći Euharistije svakako je uvjetovala i sakramentalna penitencijalna praksa prvih stoljeća Crkve.

Prema rezultatima istraživanja do kojih su došli stručni poznavaoци života rane Crkve prvih stoljeća, sakramentalnu su pokoru obavljali samo oni kršćani koji bi učinili neki jako teški grijeh, neku veliku sablazan. Takva je sakramentalna pokora (**paenitentia publica**) imala javni karakter, tj. obavljala se na očigled cijele kršćanske zajednice, a mogla je trajati i po više godina, za neke izuzetno teške grijehe sve do smrti. Također je bio na snazi i princip **mia metanoia** — **una paenitentia**, tj. kršćanin ima mogućnost da samo jedanput u životu obavī pokoru koja ima sakramentalni karakter. Takva je sakramentalna praksa bila i na Istoku i na Zapadu.

Iz gornjih konstatacija može se izvući zaključak da se u prvim stoljećima manji broj kršćana podvrgao proceduri sakramentalne pokore, odnosno da veći broj kršćana nije nikada u životu obavio sakramentalnu pokoru. Tako Augustin u »**Sermo de symbolo ad cathecumenos**« kaže da sakramentalna pokora ne dolazi u obzir za prosječnog kršćanina.

Uvađanjem u praksu tzv. »**paenitentiae privatae**«, tamo negdje koncem VI. st., koja nije bila javna i koja se mogla obaviti prema potrebi, sve se manje naglašava opraštajuća moć Euharistije, a naglasak se stavlja na uvjete pristupanja k stolu Gospodnjemu.

Ipak opraštajući vid Euharistije nije zaboravljen. Tako Toma Akvinski, koji je bio jako pozoran na tradicionalne datosti, izjavljuje da Euharistija u sebi ima snagu da oprostī sve grijehe bez izuzetka, pa bili oni ne znam

kako veliki (STh III, 79,3), budući da je ona otajstvo smrti Kristove koja je izvor i uzrok oprostjenja svih grijeha.

Na Tridentinumu se dugo raspravljalo: koje grijeha može oprostiti Euharistija disponiranom kršćaninu? Na koncilskim raspravama pitanje nije teološki dovoljno raščišćeno. To se opaža i u kompromisnim definitivnim tekstovima Tridentinuma, jer se s jedne strane priznaje da Euharistija ima moć oprostiti grijeha bez ograničenja, »**crimina et peccata etiam ingentia dimittit**«, dok se s druge strane traži, oslanjajući se na »**ecclesiastica consuetudo**«, da kršćanin u teškom grijehu mora obaviti sakramentalnu ispovijed kao uvjet za pristupanje pričesti.

Iz ovog letimičnog prikaza može se vidjeti da je odnos Euharistija — opraštanje grijeha jako važna, aktualna, životna tema za sve kršćane, posebno za nas svećenike koji svaki dan slavima euharistijsko otajstvo.

Zato predlažem da se ova tema svestrano obradi na slijedećem Teološko-pastoralnom tjednu.

SVEĆENIK ISPOVJEDNIK

(nekoliko praktičnih i konkretnih vidova iz vlastitog iskustva)

Mons. Đ. PUKEC

Ovogodišnji teološkopastoralni tjedan za svećenike s temom »grijež i oslobođenje« omogućio nam je da razmotrimo pitanje grijeha i njegovog oprostjenja s nekoliko važnih vidika.

Bile su iznesene teološke postavke i spominjana pastoralna praksa u ispovijedi prije koncila, a zatim su nam prikazane smjernice i neki momenti u novom obredu dijeljenja ovog sakramenta, koji je već odobren i treba ga primjenjivati u praksi.

Ovim prikazom želim iznijeti pred prisutne neka moja osobna iskustva i zapažanja do kojih sam došao kroz 25 godina svog svećeničkog služjenja. Napominjem da sam imao prilike ispovijedati pokornike iz različitih sredina: selo, grad i konačno velegrad. Susretao sam se s ljudima različitih zvanja: radnici, službenici, učenici, studenti i intelektualci svih kategorija. Bilo je dosta prilike da ispovijedam u sjemeništima, samostanima i da ispovijedam svećenike, redovnike i redovnice. Uostalom, tko to od nas nije radio ili neće u svom svećeničkom životu raditi.

Osim toga crkvena liturgijska godina sa svojim vremenima pruža svakom svećeniku a napose pastoralnom, razne prigode za dijeljenje ili slavljenje ovog sakramenta. Tu je korizma, advent, proštenja, hodočašća, razne pobožnosti i pojedini blagdani. Sve to omogućuje ispovjedniku susret s najrazličitijim dispozicijama pokornika iz svih sredina našega društva. Poznate su mi prilično dobro ispovijedi za vrijeme misija, raznih vrsta duhovnih obnova, kao i ispovijedi teških bolesnika i umirućih.

Sve gore spomenute napomene iznio sam zato što sam uvjeren da imaju svoje posebno značenje kako za ispovjednike tako i za pokornike, odnosno za milosni život kršćanske zajednice. Razni vidici, momenti i pri-